

2025-2026 o'quv yilida 60111000 – Geografiya va iqtisodiy bilim asoslari sirtqi ta'lim yo'nalishi talabalar uchun mutaxassislik fanlardan o'tkaziladigan davlat attestatsiyasi variant savollari

1-variant

1. Tog'li relyef haqida tushuncha

Tayanch tushunchalar: *Tag', tag' to'besi, tag' qiri, tag' dizbegi, tag'li ulke, tag' massivleri, tag' tuiyini, tag'li ulkeler, tegislik, akkumulyativ tegislik.*

2. Avstraliyaning iqlimi va ichki suvlari

Tayanch tushunchalar: *Tabiati, relyefi va geologik tuzilishi, iqlimi, ichki suvlari, hayvonot dunyosi, geografik tadqiqotlar tarixi, aholisi.*

3. Jahonning suv transporti geografiyasi

Tayanch tushunchalar: *Jahon moddiy ishlab chiqarish tarmoqlari, quruqlik, suv, havo transporti.*

4. O'rta Osiyo o'lkasida tarqalgan hozirgi zamon muzliklari

Tayanch tushunchalar: *ablatsiya, sublimatsiya, glatsiologiya, kriosfera.*

5. Iqtisodiy geografiya ta'limida kompyuterdan foydalanish

Tayanch tushunchalar: *Geografiya ta'limida axborot texnologiyalaridan foydalanish, ta'lim sohasini axborotlashtirish, elektron darsliklar, geografiya ta'limida informatsion texnologiyalardan foydalanish.*

2-variant

1. Plan va xarita

Tayanch tushunchalar: *Kartografik, proyeksiyalar, xarita bilan yo'l bo'ylab yuring, xaritadan tashqarida foydalanish, mahalliy topografiyani xaritada o'rganish, xaritadagi mahalliy yo'nalish, xaritada nuqta chizing, xaritadagi ob'ektning taxminiy joylashuvi, xaritadagi joylashuv, xarita masshtabi.*

2. Janubiy Amerikaning organik dunyosi va tabiat mintaqalari

Tayanch tushunchalar: *Tabiati, relyefi va geologik tuzilishi, iqlimi, ichki suvlari, hayvonot dunyosi, geografik tadqiqotlar tarixi, aholisi.*

3. Jahonning havo transporti geografiyasi

Tayanch tushunchalar: *Jahon moddiy ishlab chiqarish tarmoqlari, quruqlik, suv, havo transporti.*

4. O'rta Osiyo o'lkasining iqlimi

Tayanch tushunchalar: *Tabiati, relyefi va geologik tuzilishi, iqlimi, ichki suvlari, hayvonot dunyosi.*

5. «Aqliy hujim» metodi

Tayanch tushunchalar: *Aqliy hujum metodining mohiyati, aqliy hujum metodini tashkil qilish yuzasidan qo'yiladigan talablar.*

3-variant

1. Morfoskulptura relyef shakllari

Tayanch tushunchalar: *Fluvial, karst, glatsial, muz bosgan, silliq ham suffoziya, yo'l, silliq, qo'y peshona, korroziya, deflyatsiya, qirg'oq.*

2. Afrikaning daryolari, ko'llari, muzliklari

Tayanch tushunchalar: *Buyuk ko'llar mintaqasi, Flora va fauna.*

3. Jahonning iqtisodiy rivojlanishidagi regional muammolar

Tayanch tushunchalar: *Global muammolar, ochlik, qashshoqlik, global muammolarning turlari, xalqaro iqtisodiy munosabatlarda paydo bo'lgan global muammolar, ijtimoiy sohada vujudga kelgan global muammolar, inson va tabiat o'rtasidagi munosabatlarning buzilishi natijasida vujudga kelgan global muammolar.*

4. O'zbekiston shaharlarining rivojlanishi va urbanizatsiya jarayoni

Tayanch tushunchalar: *Urbanizatsiya, shahar aholisi, qishloq aholisi.*

5. Dasturiy ta'lim texnologiyasi va yangi pedagogik texnologiya

Tayanch tushunchalar: *Pedagogik texnologiya turlari va dars modullari, texnologiya, metodika.*

4-variant

1. Geografik qobiqning rivojlanishida atmosferaning ahamiyati

Tayanch tushunchalar: *Geografiyalik qabiq, geografiyalik ortalik, epigeosfera, biogenosfera, geografiyalik qabiqning chegaralari, geografiyalik qabiqning xususiyatleri, geoquram, geosistema, geosfera, tutas juzeler, simmetriya, disimmetriya, tabiiy ortalik ham tabiiy akval jynagi.*

2. Afrikaning geografik o'rni va o'rganilish tarixi

Tayanch tushunchalar: *Tabiati, relyefi va geologik tuzilishi, iqlimi, ichki suvlari, hayvonot dunyosi, geografik tadqiqotlar tarixi, aholisi.*

3. Jahonning hozirgi siyosiy xaritasi

Tayanch tushunchalar: *Jahonning siyosiy xaritasi, jahon mamlakatlari, jahon mamlakatlari iqtisodiy ko'rsatkichdan tashqari demografik, geografik, geosiyosiy va boshqa turdagi salohiyati.*

4. O'zbekistonning agrosanaat majmuasi

Tayanch tushunchalar: *Xalq xo'jaligida qishloq xo'jaligi xom ashyosidan aholining oziq-ovqat va xalq iste'mo-li tovarlariga bo'lgan ehtiyojlarini ta'minlashda o'zaro hamkorlikda fa-oliyat ko'rsatadigan tarmoqlar, korxonalar, faoliyat turlari.*

5. Geografiya daftari bilan ishlash va geografik diktant

Tayanch tushunchalar: *Geografiya fanlari sistemasi 3 asosiy tarmoqqa bo'linadi.*

5-variant

1. Yer sayorasining harakatlari

Tayanch tushunchalar: *Meridian, parallel, afeliy, perigeliy, ellipsoid, geoid, sferoid, uch o'qli ellipsoid, ekvator, ekvatorial radius, qutb radiusi, ekvatorial bosim, qutb bosim, eng yuqori nuqta, eng past nuqta, oy tortishi, oy tutilishi, yerning ko'chada aylanishi, yerning quyosh atrofida aylanishi, quyosh va yerning dengiz aloqasi.*

2. Antarktida va Antarktikaning geografik o'rni

Tayanch tushunchalar: *Qit'adagi g'ayritabiiy holat.*

3. Jahonning kimyo sanoati

Tayanch tushunchalar: *Og'ir sanoat tarmoqlaridan biri, xilma-xil kimyoviy mahsulotlar turlari: kon-kimyo xom ashyosi, asosiy kimyo mahsulotlari.*

4. O'zbekistonning transport geografiyasi

Tayanch tushunchalar: *Moddiy ishlab chiqarish tarmoqlari, quruqlik, suv, havo transporti.*

5. Ta'lim o'yinlari texnologiyasi va sujetli-rolli o'yinlar

Tayanch tushunchalar: *Pedagogik texnologiya turlari va dars modullari, texnologiya, metodika.*

6-variant

1. Geomagnet va magnet qutblari

Tayanch tushunchalar: *Quyosh va yer aloqalari, quyosh radiatsiyasi, quyosh shamoli, yer va quyosh aloqalari tekisligi va oqibatlari, magnitosfera, magnet oqimi, magnet egilishi, magnet meridiani, magnet ekvatori va magnet poluslari.*

2. Tinch okeanining geografik o'rganilish tarixi

Tayanch tushunchalar: *Gidrologik rejimi, tinch okeanining katta qismi subekvatorial, tropik, subtropik va mo'tadil iqlim mintaqalarida va qisman ekvatorial va subantarktika mintaqalari.*

3. Xalqaro iqtisodiy aloqalar

Tayanch tushunchalar: *Xalqaro iqtisodiy hamkorlik, Jahon xo'jaligining rivojlanib, globallashtirish jarayonining chuqurlashib borishi.*

4. O'rta Osiyo o'lkasida tarqalgan hozirgi zamon muzliklari

Tayanch tushunchalar: *Muzlik, qit'adagi tog'lar, orollarda.*

5. Geografik o'yinlar texnologiyasi

Tayanch tushunchalar: *Geografiya ta'limida didaktik o'yinlar texnologiyasidan foydalanish, Tabiiy geografik o'yinlar, Iqtisodiy va ijtimoiy geografik o'yinlar.*

7-variant

1. Karst relyefining yuzaga kelish sabablari

Tayanch tushunchalar: *Fluvial, karst, glatsial, muz bosgan, silliq ham suffoziya, yo'l, silliq, qo'y peshona, korroziya, deflyatsiya, qirg'oq.*

2. Shimoliy Muz okeanining geografik o'rganilish tarixi

Tayanch tushunchalar: *Shimoliy muz okeani, iqlimi, muzliklari, iqtisodiy jihatlar.*

3. Shimoliy Amerika davlatlari

Tayanch tushunchalar: *Tabiati, Relyefi va geologik tuzilishi, Iqlimi, Ichki suvlari, Hayvonot dunyosi, Geografik tadqiqotlar tarixi, Aholisi.*

4. O'rta Osiyo o'lkasidagi seysmologik jarayonlar

Tayanch tushunchalar: *Seysmometriya tebranishlar nazariyasi, zilzila vaqtida yer yuzasidagi tebranishlarni o'lchash usullari, zarur asboblarni ishlab chiqish.*

5. «Venn diagrammasi», «BBB», «Sinkveyn» metodlari

Tayanch tushunchalar: *Venn diagrammasi nima, Venn diagrammasi belgilari.*

8-variant

1. Suffozion va surilma relyef shakllari

Tayanch tushunchalar: *tog' jinslarining gravitatsion jarayonlar ta'siri.*

2. Janubiy Amerikaning geografik joylashuvi, materikning o'rganilish tarixi

Tayanch tushunchalar: *Tabiati, Relyefi va geologik tuzilishi, Iqlimi, Ichki suvlari, Hayvonot dunyosi, Geografik tadqiqotlar tarixi, Aholisi.*

3. Jahonning mehnat resurslari

Tayanch tushunchalar: *Mamlakat aholisining mehnatga layoqatli yoshdagi qismi, iqtisodiy resurslarning tarkibi.*

4. O'zbekiston xalqining yosh va jins tarkibi

Tayanch tushunchalar: *Demografik rivojlanish tarixi, aholining joylashishi va zichligi, aholining tabiiy ko'payishi.*

5. «Klaster» metodi va «Insert» strategiyasi

Tayanch tushunchalar: *Pedagogik, didaktik strategiyaning muayyan shakli bo'lib, u ta'lim olovchilarga ixtiyoriy muammo (mavzu) lar yuzasidan erkin, ochiq o'ylash va fikrlarni bemalol bayon etish.*

9-variant

1. Azonal va zonal hodisalar

Tayanch tushunchalar: *Zonalar, zonalar, tabiat zonalari, belentlik zonasi, zonalar yoki interzonalar, zonalarining davriy ramzi, zonalarining sayyoraviy dunyosi, geografik landshaftlar, havo, o'simlik, joy.*

2. Okeaniyaning geografik o'rni, relyefi, iqlimi va organik dunyosi

Tayanch tushunchalar: *Tabiati, Relyefi va geologik tuzilishi, Iqlimi, Ichki suvlari, Hayvonot dunyosi, Geografik tadqiqotlar tarixi, Aholisi.*

3. Jahonning mol chorvachiligi geografiyasi

Tayanch tushunchalar: *Jahon chorvachiligining tarmoqlari tarkibi.*

4. O'rta Osiyo o'lkasining iqlimi

Tayanch tushunchalar: *O'rganilish tarixi, tabiati.*

5. «Bumerang» texnologiyasi

Tayanch tushunchalar: *Hozirgi kunda ta'lim samaradorini oshirish uchun bilimlarni mustahkam egallashdan tashqari zamonaviy pedagogik texnologiyalarni va interfaol usullarni biladigan, ulardan o'quv va tarbiyaviy mashg'ulotlarni tashkil etishda foydalanish qoidalar.*

10-variant

1. Barxan va dyunalarning yuzaga kelishi

Tayanch tushunchalar: *Qumli cho'l va chala cho'llardagi relyefning ko'chma qum shakllari.*

2. Shimoliy Amerikaning geografik o'rni va o'rganilish tarixi

Tayanch tushunchalar: *Tabiati, Relyefi va geologik tuzilishi, Iqlimi, Ichki suvlari, Hayvonot dunyosi, Geografik tadqiqotlar tarixi, Aholisi.*

3. Demografik portlash tushunchasi, Maltus tushunchasi, mintaqalar bo'yicha farqlari

Tayanch tushunchalar: *Har yili turli sabablarga ko'ra vafot etgan aholi o'rnini yangidan dunyoga kelgan avlod hisobiga to'ldirib borilishi qonuniyatlarini ijtimoiy-tarixiy sharoitlarga bog'lik.*

4. O'zbekistonda kimyo sanoatining shakllanishi va rivojlanishi

Tayanch tushunchalar: *og'ir sanoat tarmoqlaridan biri, xilma-xil kimyoviy mahsulotlar turlari: kon-kimyo xom ashyosi, asosiy kimyo mahsulotlari .*

5. Geografiya darslarining turlari va ularning tuzilishi

Tayanch tushunchalar: *Geografiya darslarining tuzilishi.*

11-variant

1. Okean tubi relyefi

Tayanch tushunchalar: *Sohil, sohil chizig'i, jarlik, klif, kamgak, benya, plyaj, rias sohillari, dalmatsiya, lotaril, qit'a suvoqligi, qit'a yonbag'ri, okean osti tekisligi.*

2. Yevrosiyo materigida iqlim mintaqalarining tarqalish geografiyasi

Tayanch tushunchalar: *Geografik o'rni, o'rganilish tarixi, geologik tuzilishi, tuproqlari.*

3. Jahon xalqining migratsiyasi

Tayanch tushunchalar: *Odamlarning turli sabablarga ko'ra yashash joyidan boshqa joyga ko'chishi.*

4. O'rta Osiyo o'lkasining geografik o'rni va Quyosh radiatsiyasi

Tayanch tushunchalar: *Quyosh radiatsiyasi Yerdagi deyarli barcha jarayonlarning energiya manbai hisoblanadi.*

5. Geografiya fanida o'z-aro suhbatlashish metodikasi haqida tushuncha

Tayanch tushunchalar: *Geografiya fanlari sistemasi 3 asosiy tarmoqqa bo'linadi.*

12-variant

1. Koinot haqida umumiy tushuncha

Tayanch tushunchalar: *Koinot, galaktika, metagalaktika, Quyosh, yulduz, Oy, sayyora, meteor, meteorit, asteroid, kometa, yulduz yili*

2. Yevrosiyo materigining relyefi va foydali qazilmalarining tarqalishi

Tayanch tushunchalar: *Yevrosiyoning geologik tuzilishi. Qazilma boyliklari. Relyefi.*

3. Jahon rekreatsiya resurslari

Tayanch tushunchalar: *Iqlimiy va kosmik resurslar. Biologik resurslar. Rekreatsiya resurslari.*

4. O'zbekistonning iqlimi va iqlim resurslari

Tayanch tushunchalar: *Keskin kontinental iqlim. Iqlim hosil qiluvchi omillar. Haroratning taqsimlanishi. Yog'inlarning taqsimlanishi.*

5. Geografiya darsida o'quvchilarni xarita bilan ishlashga o'rgatish

Tayanch tushunchalar: *xarita. xaritagrafik proyeksiyalar, xaritagrafik model. xaritagrafik belgilar. masshtab. obyekt.*

13-variant

1. Og‘in suvlar natijasida yuzaga kelgan relyef shakllari

Tayanch tushunchalar: *Relef haqida tushuncha. Relef hosil qiluvchi omillar. Tog‘lar va ularning turlari. Tekisliklar va ularning turlari.*

2. Atlanika okeanining geografik o‘zganilish tarixi

Tayanch tushunchalar: *Atlantika okeanining gidrologik rejimi. Suvning sho‘rliqi. o‘simlik dunyosi. Hayvonot olami. Tadqiq qilinish tarixi. Atlantika okeani iqtisodiy va strategik ahamiyati.*

3. Jahon siyosiy xaritasining hozirgi ko‘rinishi

Tayanch tushunchalar: *Siyosiy-ma‘muriy xaritalar. Jahon siyosiy xaritasining shakllanishi.*

4. O‘zbekistonning tabiiy resurslari va ularning xo‘jalikdagi ahamiyati

Tayanch tushunchalar: *Tabiiy resurslarning xududiy tarkibi yoki birikmalari. Tabiiy sharoit va tabiiy resurslarning umumiy jixatlari.*

5. Maktablarda iqtisodiy geografiya darslaridan ekskursiya tashkil etish va uning o‘quvchilar bilimni oshirishdagi roli

Tayanch tushunchalar: *Ekskursiya tashkil etish. Iqtisodiy geografik o‘quv sayohatlari.*

14-variant

1. Geografik qobiqning asosiy xususiyatlari

Tayanch tushunchalar: *geografik qobiq, geografik markaz, epigeosfera, biogenosfera, geografik qobiq chegaralari, geografik qobiq xususiyatlari, geosfera, geosistem, geosfera, yalpi yuzalar, simmetriya, dissimmetriya, tabiiy markaz va tabiiy suv to‘plami*

2. Yevrosiyo materigida iqlim mintaqalarining tarqalish geografiyasi

Tayanch tushunchalar: *Geografik kenglikning iqlimga ta‘siri, Okeanlarning iqlimga ta‘siri, Relyefning iqlimga ta‘siri.*

3. Insoniyatning global muammolari

Tayanch tushunchalar: *Sanoat va fan-texnika, Global muammolarning vujudga kelishi, zamonaviy axborot-kommunikatsiya texnologiyalar.*

4. O‘rta Osiyo o‘lkasining geografik o‘rni, chegaralari va maydoni

Tayanch tushunchalar: *O‘rta Osiyoning tabiati, xo‘jaligi, shaharlari, xalqlariga oid dastlabki geografik ma‘lumotlar, aholisi.*

5. Geografiya ta‘limida ilmiy tadqiqot ishlarining tashkil etilishi

Tayanch tushunchalar: *Geografik tadqiqot metodlari, Tabiiy geografik metodlar, Iqtisodiy geografik metodlar.*

15-variant

1. Quyosh tizimining yuzaga kelishi haqida ilmiy nuqtai-nazarlar

Tayanch tushunchalar: *Quyosh, sayyoralar, Oy, Quyosh mashxalari (to'g'onchalari) va olakkulalari, protuberanslar, Quyosh energiyasi, Quyosh nurlari, orbita, ekliptika, eksentricitet, asteroid, kometa, konvektiv zona, xromosfera, Quyosh toj, gravitatsion guruhlanish, yo'ldoshlar.*

2. Shimoliy Amerikaning relyefi va foydali qazilamlari

Tayanch tushunchalar: *Tabiati, Relyefi va geologik tuzilishi, Iqlimi, Ichki suvlari.*

3. Jahonning tabiiy resurslari

Tayanch tushunchalar: *Quyosh energiyasi, tuproq, atmosfera va gidrosferaning ifloslanishiga qarshi kurashish, Tabiat resurslarini to'g'ri baholash. Dunyo okeani boyliklari.*

4. O'rta Osiyo o'lkasining geografik o'rganilish tarixi

Tayanch tushunchalar: *O'rta asrlarda O'rta Osiyo tabiati arab olimlari tomonidan o'rganilgan.*

5. Geografiya darsida ekskursiya va uning ta'lim-tarbiyadagi ahamiyati

Tayanch tushunchalar: *Geografiya, umumiy o'rta ta'lim maktabi, ekskursiya, ta'lim tizimi.*

16-variant

1. Atmosferaning tarkibi va tuzilishi

Tayanch tushunchalar: *Atmosfera, atmosferaning to'lqinlanishi, atmosferaning to'g'ri to'lqinlanishi, ozon to'lqinlanishi, atmosferaning vaqtinchalik to'lqinlanishi, konvektiv oqim, havo massalari, havo varontlari, yillik havo massalari, sovuq havo massalari, tenglik darajasidagi havo massalari, qit'a havo massalari.*

2. Yevrosiyo materigining tektonikasi va relyefining xususiyatlari

Tayanch tushunchalar: *Geografik o'rni, Relyefi va geologik tuzilishi, Hidrologik rejimi.*

3. Jahon qishloq xo'jaligi va yashil revolyutsiya

Tayanch tushunchalar: *qishloq xo'jaligi xom-ashyosining ulushi (qiymat jixatidan) ip-gazlama sanoatida barcha moddiy xarajatlar.*

4. O'zbekistonning aholisi, o'sish dinamikasi va zichligi

Tayanch tushunchalar: *O'zbekiston demografiyasi, demografik rivojlanish tarixi, aholining joylashishi va zichligi, aholi tabiiy ko'payishi.*

5. Maktablarda geografiya maydonchasini va geografiya xonasini tashkil etishda qo'yiladigan talablar

Tayanch tushunchalar: *Geografiya fani o'qitilishining samaradorligi, geografiya maydonchasida quyidagi jihozlar joylashtirilishi lozim, o'quv jihozlariga quyilgan sanitariya-gigiyena talablari, xavfsizlik texnikasi talablari.*

17-variant

1. Relyef shakllari klassifikatsiyasi

Tayanch tushunchalar: *Relyef, endogen jarayonlar, ekzogen kuchlar, burmali, platformali, barxanlar.*

2. Shimoliy Amerikaning tabiiy geografik o'lkalari. Qo'riqxonalari va milliy bo'glari
Tayanch tushunchalar: *Tabiiy geografik o'lkalari, tabiatiga insonning ta'siri, milliy bog' va qoriqxonalari.*

3. Janubi-g'arbiy Osiyo davlatlari

Tayanch tushunchalar: *Gondvana materigi, tekisliklar, supasimon qirlar, landshafti cho'l, savannalar.*

4. O'zbekistonning ishlab chiqarish majmualari va ishlab chiqarish sikllari

Tayanch tushunchalar: *Ishlab chiqarish sikli, xom ashyo, materiallar, ishlab chiqarish jarayonlarini avtomatlashtirish.*

5. Geografik o'yinlar texnologiyasi

Tayanch tushunchalar: *Geografik o'yinlarning asosiy xususiyatlari, geografik o'yinlar darsning mavzusi, geografik o'yinlar individual, tabiiy geografik o'yinlar, iqtisodiy va ijtimoiy geografik o'yinlar.*

18-variant

1. Quyosh radiatsiyasi

Tayanch tushunchalar: *Quyosh, sayyoralar, oy, quyosh mashxalari (chiroqlari) va valakkulalari, protuberanslar, quyosh energiyasi, quyosh nuqtalari, orbita, ekliptika, eksentrisitet, asteroid, kometa, konvektiv zona, xromosfera, quyosh toj, gravitatsion guruhlanish, yo'ldoshlar.*

2. Yevrosiyo materigida geografik zonalarning tarqalish qonuniyatlari

Tayanch tushunchalar: *Geografik o'rni, o'rganilish tarixi, geologik tuzilishi, tuproqlari.*

3. Avstraliya va Okeaniya davlatlari

Tayanch tushunchalar: *Tabiati, geologik tuzilishi, iqlimi, tuproqlari xilma xilligi, o'simliklari xilma-xilligi, hayvonot dunyosi, tarixi, aholisi, etnik tarkibi.*

4. O'rta Osiyoning tabiiy boyliklari va ularni muhofaza qilish

Tayanch tushunchalar: *O'rganilish tarixi, tabiati.*

5. Rolli o'yinlarni o'tkazish texnologiyalari

Tayanch tushunchalar: *Rolli o'yinlar va texnologiyalar.*

19-variant

1. Tog'larning morfologik va genetik turlari

Tayanch tushunchalar: *Tog', tog' cho'qqisi, tog' cho'qqisi, tog' dizbegi, tog' uzvlari, tog' massivlari, tog' uzvlari, tog' uzvlari, tegislik, akkumulyatsion tegislik, denudatsiyaviy tegislik.*

2. Hind okeanining geografik o'rganilish tarixi

Tayanch tushunchalar: *Relyefi va geologik tuzilishi, gidrologik rejimi.*

3. IFRdın jahon xo'jaligidagi ahamiyati

Tayanch tushunchalar: *Xalqaro iqtisodiy munosabatlar, xalqaro valyuta fondi.*

4. O'rta Osiyo o'lkasida tarqalgan tuproq turlari

Tayanch tushunchalar: *O'rganilish tarixi, tabiati.*

5. Muammoli ta'limning asosiy tushunchalari

Tayanch tushunchalar: *Muammoli ta'limning nazariy asoslari, Muammoli ta'limning bosh maqsadi, muammoli vaziyat yaratish usullari, Muammoli vaziyatni hal etish darajalari.*

20-variant

1. Yer magnetizmi haqida tushuncha

Tayanch tushunchalar: *Quyosh va yer aloqalari, quyosh radiatsiyasi, quyosh shamollari, yer va quyosh aloqalari tekisligi va oqibatlari, magnetosfera, magnit oqimi, magnit egriligi, magnit meridiani, magnit ekvatori va magnit poluslari.*

2. Shimoliy Amerikaning geografik o'rni va o'rganilish tarixi

Tayanch tushunchalar: *Tabiati, relyefi va geologik tuzilishi, iqlimi, ichki suvlari, hayvonot dunyosi, geografik tadqiqotlar tarixi, aholisi.*

3. Lotin Amerikasi davlatlari

Tayanch tushunchalar: *Relyefi va geologik tuzilishi, iqlimi, ichki suvlari, hayvonot dunyosi, geografik tadqiqotlar tarixi, aholisi.*

4. O'rta Osiyo o'lkasining yer usti tuzilishi

Tayanch tushunchalar: *Relyefi va geologik tuzilishi, iqlimi, ichki suvlari, hayvonot dunyosi, geografik tadqiqotlar tarixi, aholisi.*

5. Birgalikda oqitish texnologiyalari

Tayanch tushunchalar: *Ta'lim texnologiyasi, tegishli shartlar, tarixi, nazariya.*

21-variant

1. Koinot haqida umumiy tushuncha

Tayanch tushunchalar: *Koinot, galaktika, metagalaktika, Quyosh, yulduz, Oy, sayyora, meteor, meteorit, asteroid, kometa, yulduz yili*

2. Yevrosiyo materigining relyefi va foydali qazilmalarining tarqalishi

Tayanch tushunchalar: *Yevrosiyaning geologik tuzilishi. Qazilma boyliklari. Relyefi.*

3. Jahon rekreatsiya resurslari

Tayanch tushunchalar: *Iqlimiy va kosmik resurslar. Biologik resurslar. Rekreatsiya resurslari.*

4. O'zbekistonning iqlimi va iqlim resurslari

Tayanch tushunchalar: *Keskin kontinental iqlim. Iqlim hosil qiluvchi omillar. Haroratning taqsimlanishi. Yog'inlarning taqsimlanishi.*

5. Geografiya darsida o'quvchilarni xarita bilan ishlashga o'rgatish

Tayanch tushunchalar: *Xarita. xaritagrafik proyeksiyalar, xaritagrafik model. xaritagrafik belgilar. masshtab. obyekt.*

22-variant

1. Og'in suvlar natijasida yuzaga kelgan relyef shakllari

Tayanch tushunchalar: *Relef haqida tushuncha. Relef hosil qiluvchi omillar. Tog'lar va ularning turlari. Tekisliklar va ularning turlari.*

2. Atlanika okeanining geografik o'zganilish tarixi

Tayanch tushunchalar: *Atlantika okeanining gidrologik rejimi. Suvning sho'rliqi. o'simlik dunyosi. Hayvonot olami. Tadqiq qilinish tarixi. Atlantika okeani iqtisodiy va strategik ahamiyati.*

3. Jahon siyosiy xaritasining hozirgi ko'rinishi

Tayanch tushunchalar: *Siyosiy-ma'muriy xaritalar. Jahon siyosiy xaritasining shakllanishi.*

4. O'zbekistonning tabiiy resurslari va ularning xo'jalikdagi ahamiyati

Tayanch tushunchalar: *Tabiiy resurslarning xududiy tarkibi yoki birikmalari. Tabiiy sharoit va tabiiy resurslarning umumiy jixatlari.*

5. Maktablarda iqtisodiy geografiya darslaridan ekskursiya tashkil etish va uning o'quvchilar bilimini oshirishdagi roli

Tayanch tushunchalar: *Ekskursiya tashkil etish. Iqtisodiy geografik o'quv sayohatlari.*

23-variant

1. Geografik qobiqning asosiy xususiyatlari

Tayanch tushunchalar: *geografik qobiq, geografik markaz, epigeosfera, biogenosfera, geografik qobiq chegaralari, geografik qobiq xususiyatlari, geosfera, geosistem, geosfera, yalpi yuzalar, simmetriya, dissimmetriya, tabiiy markaz va tabiiy suv to'plami*

2. Yevrosiyo materigida iqlim mintaqalarining tarqalish geografiyasi

Tayanch tushunchalar: *Geografik kenglikning iqlimga ta'siri, Okeanlarning iqlimga ta'siri, Relyefning iqlimga ta'siri.*

3. Insoniyatning global muammolari

Tayanch tushunchalar: *Sanoat va fan-texnika, Global muammolarning vujudga kelishi, zamonaviy axborot-kommunikatsiya texnologiyalar.*

4. O'rta Osiyo o'lkasining geografik o'rni, chegaralari va maydoni

Tayanch tushunchalar: *O'rta Osiyoning tabiati, xo'jaligi, shaharlari, xalqlariga oid dastlabki geografik ma'lumotlar, aholisi.*

5. Geografiya ta'limida ilmiy tadqiqot ishlarining tashkil etilishi

Tayanch tushunchalar: *Geografik tadqiqot metodlari, Tabiiy geografik metodlar, Iqtisodiy geografik metodlar.*

24-variant

1. Quyosh tizimining yuzaga kelishi haqida ilmiy nuqtai-nazarlar

Tayanch tushunchalar: *Quyosh, sayyoralari, Oy, Quyosh mashxalari (to'g'onchalari) va olakkulalari, protuberanslar, Quyosh energiyasi, Quyosh nurlari, orbita, ekliptika, eksentricitet, asteroid, kometa, konvektiv zona, xromosfera, Quyosh toj, gravitatsion guruhlanish, yo'ldoshlar.*

2. Shimoliy Amerikaning relyefi va foydali qazilamlari

Tayanch tushunchalar: *Tabiati, Relyefi va geologik tuzilishi, Iqlimi, Ichki suvlari.*

3. Jahonning tabiiy resurslari

Tayanch tushunchalar: *Quyosh energiyasi, tuproq, atmosfera va gidrosferaning ifloslanishiga qarshi kurashish, Tabiat resurslarini to'g'ri baholash. Dunyo okeani boyliklari.*

4. O'rta Osiyo o'lkasining geografik o'rganilish tarixi

Tayanch tushunchalar: *O'rta asrlarda O'rta Osiyo tabiati arab olimlari tomonidan o'rganilgan.*

5. Geografiya darsida ekskursiya va uning ta'lim-tarbiyadagi ahamiyati

Tayanch tushunchalar: *Geografiya, umumiy o'rta ta'lim maktabi, ekskursiya, ta'lim tizimi.*

25-variant

1. Atmosferaning tarkibi va tuzilishi

Tayanch tushunchalar: *Atmosfera, atmosferaning to'liqlanishi, atmosferaning to'g'ri to'liqlanishi, ozon to'liqlanishi, atmosferaning vaqtinchalik to'liqlanishi, konvektiv oqim, havo massalari, havo varontlari, yillik havo massalari, sovuq havo massalari, tenglik darajasidagi havo massalari, qit'a havo massalari.*

2. Yevrosiyo materigining tektonikasi va relyefining xususiyatlari

Tayanch tushunchalar: *Geografik o'rni, Relyefi va geologik tuzilishi, Hidrologik rejimi.*

3. Jahon qishloq xo'jaligi va yashil revolyutsiya

Tayanch tushunchalar: *qishloq xo'jaligi xom-ashyosining ulushi (qiymat jixatidan) ip-gazlama sanoatida barcha moddiy xarajatlar.*

4. O'zbekistonning aholisi, o'sish dinamikasi va zichligi

Tayanch tushunchalar: *O'zbekiston demografiyasi, demografik rivojlanish tarixi, aholining joylashishi va zichligi, aholi tabiiy ko'payishi.*

5. Maktablarda geografiya maydonchasini va geografiya xonasini tashkil etishda qo'yiladigan talablar

Tayanch tushunchalar: *Geografiya fani o'qitilishining samaradorligi, geografiya maydonchasida quyidagi jihozlar joylashtirilishi lozim, o'quv jihozlariga quyilgan sanitariya-gigiyena talablari, xavfsizlik texnikasi talablari.*

26-variant

1. Relyef shakllari klassifikatsiyasi

Tayanch tushunchalar: *Relyef, endogen jarayonlar, ekzogen kuchlar, burmalı, platformali, barxanlar.*

2. Shimoliy Amerikaning tabiiy geografik o'lkalari. Qo'riqxonalari va milliy bo'glari

Tayanch tushunchalar: *Tabiiy geografik o'lkalari, tabiatiga insonning ta'siri, milliy bog' va qoriqxonalari.*

3. Janubi-g'arbiy Osiyo davlatlari

Tayanch tushunchalar: *Gondvana materigi, tekisliklar, supasimon qirlar, landshafti cho'l, savannalar.*

4. O'zbekistonning ishlab chiqarish majmualari va ishlab chiqarish sikllari

Tayanch tushunchalar: *Ishlab chiqarish sikli, xom ashyo, materiallar, ishlab chiqarish jarayonlarini avtomatlashtirish.*

5. Geografik o'yinlar texnologiyasi

Tayanch tushunchalar: *Geografik o'yinlarning asosiy xususiyatlari, geografik o'yinlar darsning mavzusi, geografik o'yinlar individual, tabiiy geografik o'yinlar, iqtisodiy va ijtimoiy geografik o'yinlar.*

27-variant

1. Quyosh radiatsiyasi

Tayanch tushunchalar: *Quyosh, sayyoralar, oy, quyosh mashxalari (chiroqlari) va valakkulalari, protuberanslar, quyosh energiyasi, quyosh nuqtalari, orbita, ekliptika, eksentrisitet, asteroid, kometa, konvektiv zona, xromosfera, quyosh toj, gravitatsion guruhlanish, yo'ldoshlar.*

2. Yevrosiyo materigida geografik zonalarning tarqalish qonuniyatlari

Tayanch tushunchalar: *Geografik o'rni, o'rganilish tarixi, geologik tuzilishi, tuproqlari.*

3. Avstraliya va Okeaniya davlatlari

Tayanch tushunchalar: *Tabiati, geologik tuzilishi, iqlimi, tuproqlari xilma xilligi, o'simliklari xilma-xilligi, hayvonot dunyosi, tarixi, aholisi, etnik tarkibi.*

4. O'rta Osiyoning tabiiy boyliklari va ularni muhofaza qilish

Tayanch tushunchalar: *O'rganilish tarixi, tabiati.*

5. Rolli o'yinlarni o'tkazish texnologiyalari

Tayanch tushunchalar: *Rolli o'yinlar va texnologiyalar.*

28-variant

1. Tog'larning morfologik va genetik turlari

Tayanch tushunchalar: *Tog', tog' cho'qqisi, tog' cho'qqisi, tog' dizbegi, tog' uzvlari, tog' massivlari, tog' uzvlari, tog' uzvlari, tegislik, akkumulyatsion tegislik, denudatsiyaviy tegislik.*

2. Hind okeanining geografik o'rganilish tarixi

Tayanch tushunchalar: *Relyefi va geologik tuzilishi, gidrologik rejimi.*

3. IFRdiń jahon xo'jaligidagi ahamiyati

Tayanch tushunchalar: *Xalqaro iqtisodiy munosabatlar, xalqaro valyuta fondi.*

4. O'rta Osiyo o'lkasida tarqalgan tuproq turlari

Tayanch tushunchalar: *O'rganilish tarixi, tabiati.*

5. Muammoli ta'limning asosiy tushunchalari

Tayanch tushunchalar: *Muammoli ta'limning nazariy asoslari, Muammoli ta'limning bosh maqsadi, muammoli vaziyat yaratish usullari, Muammoli vaziyatni hal etish darajalari.*

29-variant

1. Yer magnetizmi haqida tushuncha

Tayanch tushunchalar: *Quyosh va yer aloqalari, quyosh radiatsiyasi, quyosh shamollari, yer va quyosh aloqalari tekisligi va oqibatlarini, magnetosfera, magnit oqimi, magnit egriligi, magnit meridiani, magnit ekvatori va magnit poluslari.*

2. Shimoliy Amerikaning geografik o'rni va o'rganilish tarixi

Tayanch tushunchalar: *Tabiati, relyefi va geologik tuzilishi, iqlimi, ichki suvlari, hayvonot dunyosi, geografik tadqiqotlar tarixi, aholisi.*

3. Lotin Amerikasi davlatlari

Tayanch tushunchalar: *Relyefi va geologik tuzilishi, iqlimi, ichki suvlari, hayvonot dunyosi, geografik tadqiqotlar tarixi, aholisi.*

4. O'rta Osiyo o'lkasining yer usti tuzilishi

Tayanch tushunchalar: *Relyefi va geologik tuzilishi, iqlimi, ichki suvlari, hayvonot dunyosi, geografik tadqiqotlar tarixi, aholisi.*

5. Birgalikda oqitish texnologiyalari

Tayanch tushunchalar: *Ta'lim texnologiyasi, tegishli shartlar, tarixi, nazariya.*

30-variant

1. Tog'li relyef haqida tushuncha

Tayanch tushunchalar: *Tag', tag' to'besi, tag' qiri, tag' dizbegi, tag'li ulke, tag' massivleri, tag' tuyini, tag'li ulkeler, tegislik, akkumulyativ tegislik.*

2. Avstraliyaning iqlimi va ichki suvlari

Tayanch tushunchalar: *Tabiati, relyefi va geologik tuzilishi, iqlimi, ichki suvlari, hayvonot dunyosi, geografik tadqiqotlar tarixi, aholisi.*

3. Jahonning suv transporti geografiyasi

Tayanch tushunchalar: *Jahon moddiy ishlab chiqarish tarmoqlari, quruqlik, suv, havo transporti.*

4. O'rta Osiyo o'lkasida tarqalgan hozirgi zamon muzliklari

Tayanch tushunchalar: *ablatsiya, sublimatsiya, glatsiologiya, kriosfera.*

5. Iqtisodiy geografiya ta'limida kompyuterdan foydalanish

Tayanch tushunchalar: *Geografiya ta'limida axborot texnologiyalaridan foydalanish, ta'lim sohasini axborotlashtirish, elektron darsliklar, geografiya ta'limida informatsion texnologiyalardan foydalanish.*

31-variant

1. Plan va xarita

Tayanch tushunchalar: *Kartografik, proyeksiyalar, xarita bilan yo'l bo'ylab yuring, xaritadan tashqarida foydalanish, mahalliy topografiyani xaritada o'rganish, xaritadagi mahalliy yo'nalish, xaritada nuqta chizing, xaritadagi ob'ektning taxminiy joylashuvi, xaritadagi joylashuv, xarita masshtabi.*

2. Janubiy Amerikaning organik dunyosi va tabiat mintaqalari

Tayanch tushunchalar: *Tabiati, relyefi va geologik tuzilishi, iqlimi, ichki suvlari, hayvonot dunyosi, geografik tadqiqotlar tarixi, aholisi.*

3. Jahonning havo transporti geografiyasi

Tayanch tushunchalar: *Jahon moddiy ishlab chiqarish tarmoqlari, quruqlik, suv, havo transporti.*

4. O'rta Osiyo o'lkasining iqlimi

Tayanch tushunchalar: *Tabiati, relyefi va geologik tuzilishi, iqlimi, ichki suvlari, hayvonot dunyosi.*

5. «Aqliy hujim» metodi

Tayanch tushunchalar: *Aqliy hujum metodining mohiyati, aqliy hujum metodini tashkil qilish yuzasidan qo'yiladigan talablar.*

32-variant

1. Morfoskulptura relyef shakllari

Tayanch tushunchalar: *Fluvial, karst, glatsial, muz bosgan, silliq ham suffoziya, yo'l, silliq, qo'y peshona, korroziya, deflyatsiya, qirg'oq.*

2. Afrikaning daryolari, ko'llari, muzliklari

Tayanch tushunchalar: *Buyuk ko'llar mintaqasi, Flora va fauna.*

3. Jahonning iqtisodiy rivojlanishidagi regional muammolar

Tayanch tushunchalar: *Global muammolar, ochlik, qashshoqlik, global muammolarning turlari, xalqaro iqtisodiy munosabatlarda paydo bo'lgan global muammolar, ijtimoiy sohada vujudga kelgan global muammolar, inson va tabiat o'rtasidagi munosabatlarning buzilishi natijasida vujudga kelgan global muammolar.*

4. O'zbekiston shaharlarining rivojlanishi va urbanizatsiya jarayoni

Tayanch tushunchalar: *Urbanizatsiya, shahar aholisi, qishloq aholisi.*

5. Dasturiy ta'lim texnologiyasi va yangi pedagogik texnologiya

Tayanch tushunchalar: *Pedagogik texnologiya turlari va dars modullari, texnologiya, metodika.*

33-variant

1. Geografik qobiqning rivojlanishida atmosferaning ahamiyati

Tayanch tushunchalar: *Geografiyalıq qabıq, geografiyalıq ortalıq, epigeosfera, biogenosfera, geografiyalıq qabıqtıń shegaralari, geografiyalıq qabıqtıń qásiyetleri, geoquram, geosistema, geosfera, tutas júzeler, simmetriya, disimmetriya, tábiyiy ortalıq hám tábiyiy akval jıynađı.*

2. Afrikaning geografik o' rni va o' rganilish tarixi

Tayanch tushunchalar: Tabiati, relyefi va geologik tuzilishi, iqlimi, ichki suvlari, hayvonot dunyosi, geografik tadqiqotlar tarixi, aholisi.

3. Jahonning hozirgi siyosiy xaritasi

Tayanch tushunchalar: *Jahonning siyosiy xaritasi, jahon mamlakatlari, jahon mamlakatlari iqtisodiy ko`rsatkichdan tashqari demografik, geografik, geosiyosiy va boshqa turdagi salohiyati.*

4. O'zbekistonning agrosanaat majmuasi

Tayanch tushunchalar: *Xalq xo'jaligida qishloq xo'jaligi xom ashyosidan aholining oziq-ovqat va xalq iste'mo-li tovarlariga bo'lgan ehtiyojlarini ta'minlashda o'zaro hamkorlikda fa-oliyat ko'rsatadigan tarmoqlar, kor-xonalar, faoliyat turlari.*

5. Geografiya daftari bilan ishlash va geografik diktant

Tayanch tushunchalar: *Geografiya fanlari sistemasi 3 asosiy tarmoqqa bo'linadi.*

34-variant

1. Yer sayorasining harakatlari

Tayanch tushunchalar: *Meridian, parallel, afeliy, perigeliy, ellipsoid, geoid, sferoid, uch o'qli ellipsoid, ekvator, ekvatorial radius, qutb radiusi, ekvatorial bosim, qutb bosim, eng yuqori nuqta, eng past nuqta, oy tortishi, oy tutilishi, yerning ko'chada aylanishi, yerning quyosh atrofida aylanishi, quyosh va yerning dengiz aloqasi.*

2. Antarktida va Antarktikaning geografik o' rni

Tayanch tushunchalar: *Qit'adagi g'ayritabiiy holat.*

3. Jahonning kimyo sanoati

Tayanch tushunchalar: *Og'ir sanoat tarmoqlaridan biri, xilma-xil kimyoviy mahsulotlar turlari: kon-kimyo xom ashyosi, asosiy kimyo mahsulotlari.*

4. O'zbekistonning transport geografiyasi

Tayanch tushunchalar: *Moddiy ishlab chiqarish tarmoqlari, quruqlik, suv, havo transporti.*

5. Ta'lim o'yinlari texnologiyasi va sujetli-rolli o'yinlar

Tayanch tushunchalar: *Pedagogik texnologiya turlari va dars modullari, texnologiya, metodika.*

35-variant

1. Geomagnetizm va magnit qutblari

Tayanch tushunchalar: *Quyosh va yer aloqalari, quyosh radiatsiyasi, quyosh shamoli, yer va quyosh aloqalari tekisligi va oqibatlari, magnitosfera, magnit oqimi, magnit egilishi, magnit meridiani, magnit ekvatori va magnit poluslari.*

2. Tinch okeanining geografik o'rganilish tarixi

Tayanch tushunchalar: *Gidrologik rejimi, tinch okeanining katta qismi subekvatorial, tropik, subtropik va mo'tadil iqlim mintaqalarida va qisman ekvatorial va subantarktika mintaqalari.*

3. Xalqaro iqtisodiy aloqalar

Tayanch tushunchalar: *Xalqaro iqtisodiy hamkorlik, Jahon xo'jaligining rivojlanib, globallashtirish jarayonining chuqurlashib borishi.*

4. O'rta Osiyo o'lkasida tarqalgan hozirgi zamon muzliklari

Tayanch tushunchalar: *Muzlik, qit'adagi tog'lar, orollarda.*

5. Geografik o'yinlar texnologiyasi

Tayanch tushunchalar: *Geografiya ta'limida didaktik o'yinlar texnologiyasidan foydalanish, Tabiiy geografik o'yinlar, Iqtisodiy va ijtimoiy geografik o'yinlar.*

36-variant

1. Karst relyefining yuzaga kelish sabablari

Tayanch tushunchalar: *Fluvial, karst, glatsial, muz bosgan, silliq ham suffoziya, yo'l, silliq, qo'y peshona, korroziya, deflyatsiya, qirg'oq.*

2. Shimoliy Muz okeanining geografik o'rganilish tarixi

Tayanch tushunchalar: *Shimoliy muz okeani, iqlimi, muzliklari, iqtisodiy jihatlar.*

3. Shimoliy Amerika davlatlari

Tayanch tushunchalar: *Tabiati, Relyefi va geologik tuzilishi, Iqlimi, Ichki suvlari, Hayvonot dunyosi, Geografik tadqiqotlar tarixi, Aholisi.*

4. O'rta Osiyo o'lkasidagi seysmologik jarayonlar

Tayanch tushunchalar: *Seysmometriya tebranishlar nazariyasi, zilzila vaqtida yer yuzasidagi tebranishlarni o'lchash usullari, zarur asboblarni ishlab chiqish.*

5. «Venn diagrammasi», «BBB», «Sinkveyn» metodlari

Tayanch tushunchalar: *Venn diagrammasi nima, Venn diagrammasi belgilari.*

37-variant

1. Suffozion va surilma relyef shakllari

Tayanch tushunchalar: *tog' jinslarining gravitatsion jarayonlar ta'siri.*

2. Janubiy Amerikaning geografik joylashuvi, materikning o'rganilish tarixi

Tayanch tushunchalar: *Tabiati, Relyefi va geologik tuzilishi, Iqlimi, Ichki suvlari, Hayvonot dunyosi, Geografik tadqiqotlar tarixi, Aholisi.*

3. Jahonning mehnat resurslari

Tayanch tushunchalar: *Mamlakat aholisining mehnatga layoqatli yoshdagi qismi, iqtisodiy resurslarning tarkibi.*

4. O'zbekiston xalqining yosh va jins tarkibi

Tayanch tushunchalar: *Demografik rivojlanish tarixi, aholining joylashishi va zichligi, aholining tabiiy ko'payishi.*

5. «Klaster» metodi va «Insert» strategiyasi

Tayanch tushunchalar: *Pedagogik, didaktik strategiyaning muayyan shakli bo'lib, u ta'lim olovchilarga ixtiyoriy muammo (mavzu) lar yuzasidan erkin, ochiq o'ylash va fikrlarni bemalol bayon etish.*

38-variant

1. Azonal va zonal hodisalar

Tayanch tushunchalar: *Zonalar, zonalar, tabiat zonalari, belentlik zonasi, zonalar yoki interzonalar, zonalarining davriy ramzi, zonalarining sayyoraviy dunyosi, geografik landshaftlar, havo, o'simlik, joy.*

2. Okeaniyaning geografik o'rni, relyefi, iqlimi va organik dunyosi

Tayanch tushunchalar: *Tabiati, Relyefi va geologik tuzilishi, Iqlimi, Ichki suvlari, Hayvonot dunyosi, Geografik tadqiqotlar tarixi, Aholisi.*

3. Jahonning mol chorvachiligi geografiyasi

Tayanch tushunchalar: *Jahon chorvachiligining tarmoqlari tarkibi.*

4. O'rta Osiyo o'lkasining iqlimi

Tayanch tushunchalar: *O'rganilish tarixi, tabiati.*

5. «Bumerang» texnologiyasi

Tayanch tushunchalar: *Hozirgi kunda ta'lim samaradorini oshirish uchun bilimlarni mustahkam egallashdan tashqari zamonaviy pedagogik texnologiyalarni va interfaol usullarni biladigan, ulardan o'quv va tarbiyaviy mashg'ulotlarni tashkil etishda foydalanish qoidalar.*

39-variant

1. Barxan va dyunalarning yuzaga kelishi

Tayanch tushunchalar: *Qumli cho'l va chala cho'llardagi relyefning ko'chma qum shakllari.*

2. Shimoliy Amerikaning geografik o'rni va o'rganilish tarixi

Tayanch tushunchalar: Tabiati, Relyefi va geologik tuzilishi, Iqlimi, Ichki suvlari, Hayvonot dunyosi, Geografik tadqiqotlar tarixi, Aholisi.

3. Demografik portlash tushunchasi, Maltus tushunchasi, mintaqalar bo'yicha farqlari

Tayanch tushunchalar: *Har yili turli sabablarga ko'ra vafot etgan aholi o'rnini yangidan dunyoga kelgan avlod hisobiga to'ldirib borilishi qonuniyatlarini ijtimoiy-tarixiy sharoitlarga bog'lik.*

4. O'zbekistonda kimyo sanoatining shakllanishi va rivojlanishi

Tayanch tushunchalar: *og'ir sanoat tarmoqlaridan biri, xilma-xil kimyoviy mahsulotlar turlari: kon-kimyo xom ashyosi, asosiy kimyo mahsulotlari .*

5. Geografiya darslarining turlari va ularning tuzilishi

Tayanch tushunchalar: *Geografiya darslarining tuzilishi.*

40-variant

1. Okean tubi relyefi

Tayanch tushunchalar: *Sohil, sohil chizig'i, jarlik, klif, kamgak, benya, plyaj, rias sohillari, dalmatsiya, lotaril, qit'a suvoqligi, qit'a yonbag'ri, okean osti tekisligi.*

2. Yevrosiyo materigida iqlim mintaqalarining tarqalish geografiyasi

Tayanch tushunchalar: *Geografik o'rni, o'rganilish tarixi, geologik tuzilishi, tuproqlari.*

3. Jahon xalqining migratsiyasi

Tayanch tushunchalar: *Odamlarning turli sabablarga ko'ra yashash joyidan boshqa joyga ko'chishi.*

4. O'rta Osiyo o'lkasining geografik o'rni va Quyosh radiatsiyasi

Tayanch tushunchalar: *Quyosh radiatsiyasi Yerdagi deyarli barcha jarayonlarning energiya manbai hisoblanadi.*

5. Geografiya fanida o'z-aro suhbatlashish metodikasi haqida tushuncha

Tayanch tushunchalar: *Geografiya fanlari sistemasi 3 asosiy tarmoqqa bo'linadi.*

41-variant

1. Tog‘li relyef haqida tushuncha

Tayanch tushunchalar: *Tag’, tag’ to‘besi, tag’ qiri, tag’ dizbegi, tag’li úlke, tag’ massivleri, tag’ túyini, tag’li úlkeler, tegislik, akkumulyativ tegislik.*

2. Avstraliyaning iqlimi va ichki suvlari

Tayanch tushunchalar: *Tabiati, relyefi va geologik tuzilishi, iqlimi, ichki suvlari, hayvonot dunyosi, geografik tadqiqotlar tarixi, aholisi.*

3. Jahonning suv transporti geografiyasi

Tayanch tushunchalar: *Jahon moddiy ishlab chiqarish tarmoqlari, quruqlik, suv, havo transporti.*

4. O‘rta Osiyo o‘lkasida tarqalgan hozirgi zamon muzliklari

Tayanch tushunchalar: *ablatsiya, sublimatsiya, glatsiologiya, kriosfera.*

5. Iqtisodiy geografiya ta‘limida kompyuterdan foydalanish

Tayanch tushunchalar: *Geografiya ta‘limida axborot texnologiyalaridan foydalanish, ta‘lim sohasini axborotlashtirish, elektron darsliklar, geografiya ta‘limida informatsion texnologiyalardan foydalanish.*

42-variant

1. Plan va xarita

Tayanch tushunchalar: *Kartografik, proyeksiyalar, xarita bilan yo‘l bo‘ylab yuring, xaritadan tashqarida foydalanish, mahalliy topografiyani xaritada o‘rganish, xaritadagi mahalliy yo‘nalish, xaritada nuqta chizing, xaritadagi ob‘ektning taxminiy joylashuvi, xaritadagi joylashuv, xarita masshtabi.*

2. Janubiy Amerikaning organik dunyosi va tabiat mintaqalari

Tayanch tushunchalar: *Tabiati, relyefi va geologik tuzilishi, iqlimi, ichki suvlari, hayvonot dunyosi, geografik tadqiqotlar tarixi, aholisi.*

3. Jahonning havo transporti geografiyasi

Tayanch tushunchalar: *Jahon moddiy ishlab chiqarish tarmoqlari, quruqlik, suv, havo transporti.*

4. O‘rta Osiyo o‘lkasining iqlimi

Tayanch tushunchalar: *Tabiati, relyefi va geologik tuzilishi, iqlimi, ichki suvlari, hayvonot dunyosi.*

5. «Aqliy hujim» metodi

Tayanch tushunchalar: *Aqliy hujum metodining mohiyati, aqliy hujum metodini tashkil qilish yuzasidan qo‘yiladigan talablar.*

43-variant

1. Morfoskulptura relyef shakllari

Tayanch tushunchalar: *Fluvial, karst, glatsial, muz bosgan, silliq ham suffoziya, yo'l, silliq, qo'y peshona, korroziya, deflyatsiya, qirg'oq.*

2. Afrikaning daryolari, ko'llari, muzliklari

Tayanch tushunchalar: *Buyuk ko'llar mintaqasi, Flora va fauna.*

3. Jahonning iqtisodiy rivojlanishidagi regional muammolar

Tayanch tushunchalar: *Global muammolar, ochlik, qashshoqlik, global muammolarning turlari, xalqaro iqtisodiy munosabatlarda paydo bo'lgan global muammolar, ijtimoiy sohada vujudga kelgan global muammolar, inson va tabiat o'rtasidagi munosabatlarning buzilishi natijasida vujudga kelgan global muammolar.*

4. O'zbekiston shaharlarining rivojlanishi va urbanizatsiya jarayoni

Tayanch tushunchalar: *Urbanizatsiya, shahar aholisi, qishloq aholisi.*

5. Dasturiy ta'lim texnologiyasi va yangi pedagogik texnologiya

Tayanch tushunchalar: *Pedagogik texnologiya turlari va dars modullari, texnologiya, metodika.*

44-variant

1. Geografik qobiqning rivojlanishida atmosferaning ahamiyati

Tayanch tushunchalar: *Geografiyalik qabiq, geografiyalik ortalik, epigeosfera, biogenosfera, geografiyalik qabiqning shegaralari, geografiyalik qabiqning xususiyatleri, geoquram, geosistema, geosfera, tutas juzeler, simmetriya, disimmetriya, tabiiy ortalik ham tabiiy akval jynagi.*

2. Afrikaning geografik o'rni va o'rganilish tarixi

Tayanch tushunchalar: *Tabiati, relyefi va geologik tuzilishi, iqlimi, ichki suvlari, hayvonot dunyosi, geografik tadqiqotlar tarixi, aholisi.*

3. Jahonning hozirgi siyosiy xaritasi

Tayanch tushunchalar: *Jahonning siyosiy xaritasi, jahon mamlakatlari, jahon mamlakatlari iqtisodiy ko'rsatkichdan tashqari demografik, geografik, geosiyosiy va boshqa turdagi salohiyati.*

4. O'zbekistonning agrosanaat majmuasi

Tayanch tushunchalar: *Xalq xo'jaligida qishloq xo'jaligi xom ashyosidan aholining oziq-ovqat va xalq iste'mo-li tovarlariga bo'lgan ehtiyojlarini ta'minlashda o'zaro hamkorlikda fa-oliyat ko'rsatadigan tarmoqlar, korxonalar, faoliyat turlari.*

5. Geografiya daftari bilan ishlash va geografik diktant

Tayanch tushunchalar: *Geografiya fanlari sistemasi 3 asosiy tarmoqqa bo'linadi.*

45-variant

1. Yer sayorasining harakatlari

Tayanch tushunchalar: *Meridian, parallel, afeliy, perigeliy, ellipsoid, geoid, sferoid, uch o'qli ellipsoid, ekvator, ekvatorial radius, qutb radiusi, ekvatorial bosim, qutb bosim, eng yuqori nuqta, eng past nuqta, oy tortishi, oy tutilishi, yerning ko'chada aylanishi, yerning quyosh atrofida aylanishi, quyosh va yerning dengiz aloqasi.*

2. Antarktida va Antarktikaning geografik o'rni

Tayanch tushunchalar: *Qit'adagi g'ayritabiiy holat.*

3. Jahonning kimyo sanoati

Tayanch tushunchalar: *Og'ir sanoat tarmoqlaridan biri, xilma-xil kimyoviy mahsulotlar turlari: kon-kimyo xom ashyosi, asosiy kimyo mahsulotlari.*

4. O'zbekistonning transport geografiyasi

Tayanch tushunchalar: *Moddiy ishlab chiqarish tarmoqlari, quruqlik, suv, havo transporti.*

5. Ta'lim o'yinlari texnologiyasi va sujetli-rolli o'yinlar

Tayanch tushunchalar: *Pedagogik texnologiya turlari va dars modullari, texnologiya, metodika.*

46-variant

1. Geomagnet va magnet qutblari

Tayanch tushunchalar: *Quyosh va yer aloqalari, quyosh radiatsiyasi, quyosh shamoli, yer va quyosh aloqalari tekisligi va oqibatlari, magnitosfera, magnet oqimi, magnet egilishi, magnet meridiani, magnet ekvatori va magnet poluslari.*

2. Tinch okeanining geografik o'rganilish tarixi

Tayanch tushunchalar: *Gidrologik rejimi, tinch okeanining katta qismi subekvatorial, tropik, subtropik va mo'tadil iqlim mintaqalarida va qisman ekvatorial va subantarktika mintaqalari.*

3. Xalqaro iqtisodiy aloqalar

Tayanch tushunchalar: *Xalqaro iqtisodiy hamkorlik, Jahon xo'jaligining rivojlanib, globallashtirish jarayonining chuqurlashib borishi.*

4. O'rta Osiyo o'lkasida tarqalgan hozirgi zamon muzliklari

Tayanch tushunchalar: *Muzlik, qit'adagi tog'lar, orollarda.*

5. Geografik o'yinlar texnologiyasi

Tayanch tushunchalar: *Geografiya ta'limida didaktik o'yinlar texnologiyasidan foydalanish, Tabiiy geografik o'yinlar, Iqtisodiy va ijtimoiy geografik o'yinlar.*

47-variant

1. Karst relyefining yuzaga kelish sabablari

Tayanch tushunchalar: *Fluvial, karst, glatsial, muz bosgan, silliq ham suffoziya, yo'l, silliq, qo'y peshona, korroziya, deflyatsiya, qirg'oq.*

2. Shimoliy Muz okeanining geografik o'rganilish tarixi

Tayanch tushunchalar: *Shimoliy muz okeani, iqlimi, muzliklari, iqtisodiy jihatlar.*

3. Shimoliy Amerika davlatlari

Tayanch tushunchalar: *Tabiati, Relyefi va geologik tuzilishi, Iqlimi, Ichki suvlari, Hayvonot dunyosi, Geografik tadqiqotlar tarixi, Aholisi.*

4. O'rta Osiyo o'lkasidagi seysmologik jarayonlar

Tayanch tushunchalar: *Seysmometriya tebranishlar nazariyasi, zilzila vaqtida yer yuzasidagi tebranishlarni o'lchash usullari, zarur asboblarni ishlab chiqish.*

5. «Venn diagrammasi», «BBB», «Sinkveyn» metodlari

Tayanch tushunchalar: *Venn diagrammasi nima, Venn diagrammasi belgilari.*

48-variant

1. Suffozion va surilma relyef shakllari

Tayanch tushunchalar: *tog' jinslarining gravitatsion jarayonlar ta'siri.*

2. Janubiy Amerikaning geografik joylashuvi, materikning o'rganilish tarixi

Tayanch tushunchalar: *Tabiati, Relyefi va geologik tuzilishi, Iqlimi, Ichki suvlari, Hayvonot dunyosi, Geografik tadqiqotlar tarixi, Aholisi.*

3. Jahonning mehnat resurslari

Tayanch tushunchalar: *Mamlakat aholisining mehnatga layoqatli yoshdagi qismi, iqtisodiy resurslarning tarkibi.*

4. O'zbekiston xalqining yosh va jins tarkibi

Tayanch tushunchalar: *Demografik rivojlanish tarixi, aholining joylashishi va zichligi, aholining tabiiy ko'payishi.*

5. «Klaster» metodi va «Insert» strategiyasi

Tayanch tushunchalar: *Pedagogik, didaktik strategiyaning muayyan shakli bo'lib, u ta'lim olovchilarga ixtiyoriy muammo (mavzu) lar yuzasidan erkin, ochiq o'ylash va fikrlarni bemalol bayon etish.*

49-variant

1. Azonal va zonal hodisalar

Tayanch tushunchalar: *Zonalar, zonalar, tabiat zonalari, belentlik zonasi, zonalar yoki interzonalar, zonalarining davriy ramzi, zonalarining sayyoraviy dunyosi, geografik landshaftlar, havo, o'simlik, joy.*

2. Okeaniyaning geografik o'rni, relyefi, iqlimi va organik dunyosi

Tayanch tushunchalar: *Tabiati, Relyefi va geologik tuzilishi, Iqlimi, Ichki suvlari, Hayvonot dunyosi, Geografik tadqiqotlar tarixi, Aholisi.*

3. Jahonning mol chorvachiligi geografiyasi

Tayanch tushunchalar: *Jahon chorvachiligining tarmoqlari tarkibi.*

4. O'rta Osiyo o'lkasining iqlimi

Tayanch tushunchalar: *O'rganilish tarixi, tabiati.*

5. «Bumerang» texnologiyasi

Tayanch tushunchalar: *Hozirgi kunda ta'lim samaradorini oshirish uchun bilimlarni mustahkam egallashdan tashqari zamonaviy pedagogik texnologiyalarni va interfaol usullarni biladigan, ulardan o'quv va tarbiyaviy mashg'ulotlarni tashkil etishda foydalanish qoidalar.*

50-variant

1. Barxan va dyunalarning yuzaga kelishi

Tayanch tushunchalar: *Qumli cho'l va chala cho'llardagi relyefning ko'chma qum shakllari.*

2. Shimoliy Amerikaning geografik o'rni va o'rganilish tarixi

Tayanch tushunchalar: *Tabiati, Relyefi va geologik tuzilishi, Iqlimi, Ichki suvlari, Hayvonot dunyosi, Geografik tadqiqotlar tarixi, Aholisi.*

3. Demografik portlash tushunchasi, Maltus tushunchasi, mintaqalar bo'yicha farqlari

Tayanch tushunchalar: *Har yili turli sabablarga ko'ra vafot etgan aholi o'rnini yangidan dunyoga kelgan avlod hisobiga to'ldirib borilishi qonuniyatlarini ijtimoiy-tarixiy sharoitlarga bog'lik.*

4. O'zbekistonda kimyo sanoatining shakllanishi va rivojlanishi

Tayanch tushunchalar: *og'ir sanoat tarmoqlaridan biri, xilma-xil kimyoviy mahsulotlar turlari: kon-kimyo xom ashyosi, asosiy kimyo mahsulotlari .*

5. Geografiya darslarining turlari va ularning tuzilishi

Tayanch tushunchalar: *Geografiya darslarining tuzilishi.*